

Liberia

Hopp om fred

Daniel Larsson
Maria Bergholmen

Abstract

Denna uppsats är en fallstudie som behandlar de medlingsförsök som gjorts i konflikten i Liberia. Syftet är att med hjälp av olika teorier om medling hitta förklaringar till varför medlingen misslyckats. Vår huvudsakliga frågeställning är varför de otaliga försöken att medla till en konfliktlösning inte har lyckats? Vi ser även på hur andra internationella och regionala aktörer som FN, ECOWAS och USA har påverkat fredsavtalen.

Vårt resultat visar på att det internationella samfundets med USA och FN i spetsen inte varit speciellt aktiva i konfliktens tidiga skede. Detta har lett till att ingen tillräcklig press har satts på parterna i förhandlingarna och avtalen därför har misslyckats. Det finns positiva tecken i det senaste avtalet 2003, där dessa aktörer har varit avsevärt mer engagerade och tagit ett större ansvar för utvecklingen. Detta är den största betydande skillnaden från tidigare avtal.

Nyckelord: Liberia, medling, internationella aktörer, avtal, implementering

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	4
1.1	Syfte och frågeställning	4
1.2	Teori	4
1.3	Metod och material	5
2	BAKGRUND	6
3	AVTALEN	8
3.1	Teori	8
3.1.1	Bercovitchs teori om medling	8
3.1.2	Fem förutsättningar då medling är effektivast	8
3.1.3	Implementering av avtal	9
3.1.4	Fördelar och nackdelar av långa förhandlingar	9
3.2	Analys	10
3.2.1	Var medling lämpligast som konfliktlösning	10
3.2.2	Fem förutsättningar för att medling ska vara effektiv	12
3.2.3	Implementeringen i Liberia	14
3.2.4	Resultatet av långa förhandlingar	15
4	AKTÖRERNA	17
4.1	Teori	18
4.1.1	Berridges teori om medling	18
4.1.2	Supermakter som medlare	19
4.1.3	FN:s sätt att arbeta	20
4.2	Analys	21
5	DISKUSSION	23

1 Inledning

Vår uppsats fokuserar på medling i konflikten i Liberia. Det är intressant eftersom det under 1990-talet gjordes en mängd försök till fred utan större framgång.

1.1 Syfte och frågeställning

Vår avsikt med denna uppsats är att se närmare på de medlingsförsök som gjorts i konflikten i Liberia. Syftet är att med hjälp av olika teorier hitta förklaringar till varför medlingen misslyckats. Det leder fram till vår huvudsakliga frågeställning:

Varför de otaliga försöken att medla till en konfliktlösning inte har lyckats?

Vi kommer då att titta på under vilka omständigheter de olika avtalen slöts och varför, även vilka andra försök som gjordes att medla fred. Vi kommer också att titta på orsakerna till varför de olika avtalen inte höll. Analysen kommer då främst utgå ifrån att finna vilka strategier de har använt i olika situationer. Det finns ett stort antal olika avtal och överenskommelser som har genomförts i konflikten. En mängd olika aktörer har involverats i motsättningarna, däribland FN, ECOWAS och ECOMOG m.fl. Därför kommer vi också att beröra de regionala och internationella aktörernas påverkan av fredsavtalen, om det fanns några egna intressen som kunde tjänas genom en inblandning i konflikten. Vår andra frågeställning är:

Hur påverkade de regionala och internationella aktörerna fredsavtalen?

Under arbetets gång kommer sannolikt fler mindre frågeställningar att uppstå, men som inte kommer att beröras mer än bara mycket kort, t.ex. vilka orsaker som låg bakom konflikten och orsaker.

1.2 Teori

Vi har tänkt använda olika teorier och begrepp inom området för medling och förhandling. De teorier vi använder oss av för att besvara den första frågeställningen är Bercovitchs teori om medling som baseras på fyra specifika lägen under en konflikt då det är lämpligt att medla. Zartmans och Rasmussens fem punkter som beskriver när och under vilka förutsättningar medling fungerar som effektivast. För att komplettera föregående teorier så har ytterligare två mindre teorier valts ut. Den första utgår enligt Aggestams syn på implementeringen av olika avtal i inrikespolitiska konflikter, den andra är Stenelos syn på långa förhandlingar, vilka positiva och negativa sidor som finns med ett sådant tidsperspektiv.

För att besvara frågeställning två använder vi Berridges teori om medling och olika definitioner av begrepp som "track one" medling, "multiparty mediation" för att nämna några. Vi kommer även att kort se hur FN och USA arbetar som medlare.

1.3 Metod och material

Metoden vi använder oss av i denna uppsats är att göra en fallstudie av Liberia och försöken till att lösa konflikten genom medling. Anledningen att vi valt att göra en fallstudie är att vi tror att vi bäst kommer att kunna besvara vår frågeställning. Fallet Liberia är unikt med dess historia och med de många avtal som misslyckats vilket gör att det blir svårt att genomföra med andra konflikter. Vi kommer att göra en analys av det empiriska materialet, som då behandlar de olika fredsöken vid olika tidpunkter. Den kommer främst att bestå av en kvalitativ analys av det empiriska materialet. I kapitel tre kommer vi att koncentrera oss på att analysera avtalen för att kunna besvara den huvudsakliga frågeställningen. Där beskriver vi först teorin för att sedan göra analysen tillsammans med det empiriska materialet. I kapitel fyra gör vi en analys av de olika aktörernas påverkan för att kunna besvara vår andra frågeställning. Där inleder vi med att presentera det empiriska material, därefter de teoretiska aspekterna för att till sist göra en analys av materialet och teorin tillsammans.

Vi kommer att använda oss av diverse litteratur för att beskriva bakgrunden till konflikten. Vidare kommer vi att använda oss av litteratur som berör teorier om ämnet medling och förhandling. Vi kommer också att hämta information från artiklar ur tidskrifter som behandlar medling. Vi kommer även att använda diverse hemsidor från Internet.

2 Bakgrund

Liberia är en republik med tre miljoner invånare. Landet grundades 1847 av frigivna amerikanska slavar och blev den första staten i Afrika som blev självständig. Ett enda parti kontrollerade all makt och den inhemska befolkningen uteslöts från allt inflytande i landet. I mitten och i slutet av 1900-talet så ökade det politiska motståndet mot regimen, men inga förändringar skedde, vilket ledde till en militärkupp av Samuel Doe. Det var första gången som den inhemska befolkningen kom till makten sen grundandet, men snart visade det sig att Does styrelsesätt med hjälp av militären innebar en stor brutalitet mot befolkningen (Nilsson 2003:3). Det ledde fram till julaftonen 1989 då en arme tågade in i Liberia under befäl av Charles Taylor, som tidigare var medlem av den liberianska regimen. De påstod sig tillhöra en ny motståndsrörelse som kallade sig National Patriotic Front of Liberia (NPFL). Konflikten utvecklades 1990 till en av mer etnisk karaktär, då våldet drabbade civila. En utbrytargrupp av NPFL bildades senare, INPFL, dessa tog senare kontroll av centrala delar av huvudstaden Monrovia. I slutet av 1990 sände den västafrikanska organisationen ECOWAS in övervakande trupper (ECOMOG). Vid samma tidpunkt så tillkallade ECOWAS en nationell konferens som valde en interimregering (IGNU). Presidenten Doe blev senare fångad och dödad av INPFL. Under konflikten agerade ECOWAS som medlare och ett första avtal slöts i slutet 1991 i Yamoussoukro. Detta avtal lyckades inte att implementeras, främst på grund av Taylors ovilja att avväpna. INPFL blev senare upplöst, men Taylor och hans armé stred ideligen mot ECOMOG: s trupper. I juli samma år slöts ett nytt avtal i Cotonou, inte heller detta avtal implementerades på grund av våldet och NPFL: s ovilja att avväpnas. Följande år sände FN en observations grupp (UNOMIL), men stridigheterna fortsatte. Ett nytt avtal slöts 1994 i Akosombo, till följd av misslyckandet att realisera avtalet så hotade ECOMOG att dra sig tillbaka. Diskussionerna att upprätta en ny regeringsmakt misslyckades gång på gång, men ett eldupphör avtal undertecknades i slutet av året och Akosombo avtalet användes på nytt. ECOMOG började minska sitt engagemang i konflikten, men ett nytt avtal slöts 1995 och en ny statskommitté bildades, där även NPFL var inkluderat. Trots detta utbröt stridigheter mellan den nya regeringen ledd av Taylor som tidigare hade blivit utkastad ur regeringen och anklagad för mord. Nästa avtal slöts i slutet av 1996 i Abuja, där NPFL förvandlades till det civila partiet National Patriotic Party (NPP) och ett val var planerat till följande år. När valet var slutfört 1997 stod Taylor som vinnare och Liberias nya president. En serie nya incidenter startade intill gränsen till Guinea 1999, då rebellerna vid namn Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) började sitt motstånd mot Taylor och hans regim. Under 2003 intensifierades attackerna mot huvudstaden. En ny

rebellgrupp uppstod ur LURD, vilka kallade sig Movement for Democracy in Liberia (MODEL). I juni det året gjordes en del förhandlingar, men det var inte förrän förhandlingarna i Ghana som ett eldupphör avtal kunde nås. I augusti lämnade Charles Taylor över makten till den förre presidenten Moses Blah och Taylor gick i exil till Nigeria. Samma månad slöts ett avtal i Accra mellan den liberianska regeringen, LURD, MODEL och ett antal olika politiska partier. Ett litet tag efter påbörjade FN: s säkerhetsråd etablering av en fredsbevarande styrka med 15 000 man, vilken kommer att fullföljas under 2004 (Uppsala universitets konflikt databas hemsida, 2003).

3 Avtalen

3.1 Teori

Teorierna som kommer att användas i detta kapitel är inte bara en utan den kommande analysen kommer att utgå ifrån två teorier som generellt behandlar frågan när? Mer specifikt svarar dessa teorier på när det är lämpligt att medla mellan parterna och när förutsättningarna är sådana att resultatet av medlingen blir effektiv. I teorin angående när medling kan användas som ett effektivt medel till konfliktlösning berörs fyra punkter som är förutsättningar för att medlingen ska fungera effektivt.

3.1.1 Bercovitchs teori om medling

Denna del av teorin handlar om att när i en konflikt det är särskilt lämpligt enligt Bercovitch att använda medling, teorin baseras på fyra specifika lägen som kan uppstå under en konflikt. Den första situationen är om konflikten är lång, utdragen eller komplicerad. Den andra är om parternas ansträngningar att lösa konflikten har nått ett dödläge. Den tredje faktorn är om ingen av parterna är redo att acceptera ytterligare förluster av människor. Läge nummer fyra är när parterna är redo att samarbeta för att bryta stilleståndet, vare sig det är öppet eller inte. När dessa villkor har segrat kan en medlares närvaro säkra en fredlig lösning (Bercovitch 1992:31ff.).

3.1.2 Fem förutsättningar då medling är effektivast

Den andra teorin har fem punkter som enligt Zartman och Rasmussen beskriver när och under vilka förutsättningar medling fungerar som effektivast. Den första beskriver hur kombattanterna måste inse att de troligen inte kommer att få vad de vill genom ett ensidigt agerande. Detta sker ofta i början av konflikter, där den ena parten tror att den kan utgå som segrare, genom våld eller hot om våld. Ett sådant antagande kan mycket väl vara falskt, då måste den parten omvärdera sin förmåga att kunna övervinna sin motståndare, antingen ideologiskt eller militärt. Detta öppnar möjligheten att förhandla och ta till vara på allas intresse. Den andra

punkten tar upp att alternativen till en överenskommelse måste innehålla en oacceptabel politisk eller ekonomisk kostnad. När en konflikt uppstår så gör respektive part en beräkning på kostnaden av en fortsatt konflikt. Så alternativen i en konflikt måste bli så pass allvarliga både politiskt, ekonomiskt och psykologiskt att parterna överväger att förhandla. Punkt nummer tre handlar om att de stridande parternas representanter måste ha en tillräcklig auktoritet och legitimitet så att de kan föra medlemmars talan och kunna förverkliga beslutet. Ett starkt ledarskap behövs ofta för att ändra konfliktens riktning och för att tillåta andra mindre ledare att kliva tillbaks från deras positioner utan att tappa ansiktet. Men skulle det inte finnas ett starkt ledarskap, kan en medlare ofta förebygga att någon skulle tappa ansiktet. Den fjärde punkten påpekar att de internationella eller regionala intressen som berörs i konflikten måste pressa parterna att nå en överenskommelse. För om de politiska krafterna och ekonomiska intressena är för starka och påverkar parterna så att de rör sig bort ifrån förhandlingsbordet, skulle det vara omöjligt att hitta ett forum där ett avtal kan bearbetas. Men skulle de internationella och regionala krafterna vara för en fredlig lösning, så skulle parterna bli mer angelägna att omvärdera sina positioner och överväga förhandling. Trycket från vänliga nationer kan också fungera som en ursäkt att dra tillbaka sina positioner. Den femte och sista punkten handlar om att en medlare måste finnas tillgänglig och vara accepterad av alla parter. Eftersom medling är en frivillig process måste kombattanterna komma överens och välja en lämplig förhandlare. Erbjudande att medla kommer ofta från regeringar, organisationer eller privatpersoner. Det viktigaste är trots allt att parterna väljer någon de anser kan hjälpa dem och som de har förtroende för (Zartman, Rasmussen, 1997: 133).

3.1.3 Implementering av avtal

För att komplettera föregående teorier så har ytterligare två mindre teorier valts ut. Den första utgår enligt Aggestams syn på implementeringen av olika avtal i inrikespolitiska konflikter. Hon hävdar att det är den fasen i konflikthanteringen som ofta ignoreras, men är högst betydelsefull. Anledningen till detta är att det oftast i nationella konflikter finns det en stark fiendebild och grundläggande tvister angående identitet och etnicitet, vilket gör dem svårare att lösa med förhandling och medling (Aggestam 1999:20).

3.1.4 Fördelar och nackdelar av långa förhandlingar

Den andra delen av teorin utgår ifrån Stenelos syn på långa förhandlingar, vilka positiva och negativa sidor som finns med ett sådant tidsperspektiv. Han hävdar att parterna får ett tillfälle att för det första utforska alternativa strategier och lösningar. För det andra kan de få kunskap om parternas beteende och strategier.

Utdragna förhandlingar ger parterna en möjlighet att bekanta sig med de olika parternas ståndpunkter i förhandlingar. De kan också lära sig om parternas inställning till kompromisser och hur villiga de är att anpassa sig. Den tredje faktorn är inte klar huruvida fördelarna överväger nackdelarna eller tvärtom, men det handlar om att man kan vänta på förändring i det politiska klimatet och undersöka stabiliteten i förändringarna. Denna förmåga att upptäcka variationerna i den politiska atmosfären kan påverka parternas utvärdering av deras gemensamma intresse och erbjuda en chans att observera eller testa motpartens trovärdighet eller kontinuitet. För det fjärde kan det också komma en förändring i de andra parternas utveckling av hur en överenskommelse ska se ut. Den femte konsekvensen som långa förhandlingar kan ge är att parterna kan ta kontroll och öka resurserna i landet. Genom att minimera risken att det blir oenighet i det inrikespolitiska läget i landet, kan det leda till att man stärker resurserna i landet och en lösning i konflikten (Stenelo 1972: 67-68).

3.2 Analys

3.2.1 Var medling lämpligast som konfliktlösning

Den första teorin om fyra specifika lägen eller villkor beskriver när det är lämpligt att medla i konflikten. Anledningen till att vi använder denna teori är för att se om medling verkligen var lämpligt att använda i konflikten i Liberia.

Den första faktorn är när konflikten är lång, utdragen eller invecklad. Här står det inget om hur lång en konflikt ska vara för att uppfylla kravet, men eftersom inbördeskriget har pågått mellan 1989 – 2003 med vissa mindre avbrott, så kan man i högsta grad definiera konflikten som utdragen. Även om konflikten inte skulle uppfylla det första kriteriet så är konflikten i varje fall komplex och uppfyller då det andra alternativet.

Situationen i Liberia är komplicerad delvis på grund av de många och olika grupperingar som deltar i stridigheterna, även de många olika folkgrupperna som till viss del är uppdelade i de olika milisgrupperna bidrar till konfliktens komplexitet. Det finns fyra huvud parter vilka är regeringsmakten, LURD, MODEL och NPFL. Det finns en rad andra mindre väsentliga rebellgrupper som till exempel ULIMO och LPC. Samtidigt har den västafrikanska organisationen ECOWAS, som bland annat bidragit med medlare, försvårat konflikten på grund av att många stridande parter har fått stöd från utomstående håll däribland stater inom organisationen (Nilsson, Söderberg 2003:7). Då vissa fredsavtal har slutits är det inte alltid alla parter har skrivit på beroende på vilka som har varit aktiva i konflikten (Nilsson, Söderberg 2003:8). En annan anledning kan vara de etniska

förhållandena som i Liberia går parallellt med det ekonomiska förhållandet och bringar stora orättvisor, vilket bidrar till den svåra situationen. För att se om eller hur komplex konflikten är kan det vara lämpligt att se på orsakerna till konflikten. Detta kan ge en bild av varför den är komplex. Det främsta motivet till varför parterna krigar är troligen eftersträvan av regeringsmakten i Liberia (Nilsson, Söderberg 2003:17). Samtidigt har parterna en stor ekonomisk drivkraft i konflikten, då landet är rikt på naturtillgångar, såsom diamanter, guld, järnmalm och gummi. Dessa resurser har dock aldrig folket fått ta del av, utan Taylor och de övriga krigsherrarna har med hjälp av Liberias tillgångar finansierat sina krigståg och på samma gång gjort sig själva rikare. Detta har gjort att många människor har kunnat tjäna mer pengar på kriget än vad de gör i fredstid, genom smuggling och illegal handel med råvaror (Nilsson, Söderberg 2003:19).

Det andra villkoret är att om parternas fredsförhandlingar har stagnerat och det vara lämpligt med medlare. Mindre än ett år efter att konflikten drog igång undertecknades ett eldupphöravtal av de tre parter som var aktiv NPFL, INPFL och AFL. Sen har diskussionerna i Liberia fortsatt, vilket man kan se på antalet avtal som slutits. Bara under första inbördes kriget slöts över tio avtal, men inget var definitivt, på det sättet skedde inget närmande av freden. Många avtal slöts utan att parterna hade avsikt att hålla dem (Nilsson, Söderberg 2003:7). Så inga större framsteg gjordes i förhandlingen, även om alla diskussioner utvecklade fredsavtalet fram till det senaste 2003. Förändringarna har legat i t.ex. uppdelning av parlamentets platser och ministerposter (INCORE International Conflict research homepage, 2004). Anledningen till detta är att en mängd olika parter har varit aktiva och framträdande i varierande grad i konflikten.

Det tredje villkoret är att ingen av parterna är villiga att fortsätta ödsla människoliv. Troligen har över 200 000 dött och över 700 000 har flytt landet på grund av våldet i Liberia, vilket starkt påverkar Liberias befolkningens mängd (Karlsson 2000:10). Till följd av denna minskning finns troligen en stor trötthet på det långa kriget. Problemet här har varit att folket som främst blir drabbat i ett krig fortare blivit trött på striderna än vad parterna i konflikten blivit. Samtidigt har den centrala personen i kriget Charles Taylor ledaren för NPFL inte varit villig att sluta offra människoliv, delvis p.g.a. hans ambition att inneha makten i landet.

Det fjärde och sista villkoret är att alla parter är beredda att arbeta mot fred och bryta dödläget. I denna konflikt handlar det mer om att verkligen försöka att nå en hållbar fred. Parterna har inte haft viljan att helhjärtat stödja något av avtalen (Nilsson, Söderberg 2003:7). En anledning till att inte alla parter har arbetat mot fred kan vara att de inte har tillåtit delta i fredsförhandlingarna och då ansett att de inte heller ska behöva rätta sig efter överenskommelserna. Det kan även vara så att de olika krigsherrarna har haft avsikten att fortsätta konflikten på grund av den egna vinningen. Något annat som har varit ett stort problem i konflikten är att när en sida gått tillbaks i striderna så har den andra parten gått fram i sina positioner. Vid det tillfället tror givetvis den framgångsrika parten att dem har läge att segra, precis då har ofta situationen vänts. Detta har lett till att det har varit mycket svårt att få alla att arbeta mot ett och samma mål, vilket är fred.

3.2.2 Fem förutsättningar för att medling ska vara effektiv

Denna del ska med hjälp av teorin försöka klargöra vilka förutsättningar som ska råda för att medling ska vara så effektiv som möjligt och om dessa har infunnit sig i Liberia när insatserna har startat.

Den första förutsättningen beskriver hur de stridande parterna måste inse att de troligen inte kommer att få vad de vill genom en ensidig lösning. I Liberia fanns en övertygelse bland alla parter att de skulle kunna vinna makten, som det ofta finns i konfliktens inledning, men under konfliktens gång bildades nya grupperingar som eftersträvade makten. Detta ledde också till att det var svårare att sluta ett avtal då fler fraktioner kom fram, men antalet parter som undertecknade fredsavtalen varierade. Denna utveckling har pågått sen starten 1989 till det senaste avtalet 2003, vilket var det året som en ny milisgrupp vid namn MODEL bröt sig ur LURD. Anledningen till denna utveckling kan vara just att parterna har samma mål, vilket är kontrollen över regeringsmakten, men de tror på en ensidig lösning (Nilsson, Söderberg 2003:17). Det senaste i raden av avtal, var det som slöts 2003 då parterna visade sig samarbetsvilliga då de under förhandlingen var villiga att släppa vissa krav för att nå en fredlig lösning (DN:s hemsida, 17 augusti 2003). Men i många av de överenskommelser som slöts tidigare fanns ingen verklig vilja att hålla dem, utan Liberias krigsherrar förhandlade för att spara tid eller omgruppera de militära styrkorna (Nilsson, Söderberg 2003:7). Det är alltså inte förrän det senaste avtalet som parterna visar sig verkligen tro på något annat än en ensidig lösning och gör vissa uppoffringar för freden i landet (United Nations Integrated Regional Information Network homepage, 2004).

Förutsättning nummer två handlar om att parternas alternativ ska innehålla en oacceptabel politisk eller ekonomisk kostnad. I dagsläget är ett alternativ givetvis att fortsätta kriget, men invånarna liksom de stridande parterna i Liberia är utmattade på kriget. Situationen skulle då bli politiskt kostsam för alla parter om dem skulle fortsätta kriget, eftersom det kunnat leda till att de tappar en stor mängd anhängare och därefter inte kunnat behålla samma tyngd i förhandlingslägen. Det skulle nog inte innebära en lika stor kostnad för den sidan som går framåt i kriget, de skulle troligen få fler anhängare. Det stora antalet människoliv som offrats i kriget spelade troligen också en stor roll, just på grund av att cirka åtta procent av befolkningen har dött i konflikten (Reno 1998:79). Parterna i konflikten ville fortsätta att exploatera naturresurserna, vilket gav en ekonomisk förtjänst. Det ledde senare till att FN införde sanktioner mot Taylor och hans regim för att kunna förhindra den illegala handeln (Nilsson, Söderberg 2003:19). Främst tiden av krig har gjort så att alternativen till fred skulle bli oacceptabla. Denna förutsättning hade troligen varit svår att klara bara en kort tid in i konflikten, vid det senaste avtalets skapande 2003 så finns det en stor trötthet bland folket som gör det möjligt att just detta avtal ska lyckas.

I den tredje utgångspunkten för en effektiv medling så måste ledarna för de olika parterna ha tillräcklig auktoritet och legitimitet så att de kan föra sympatisörernas talan och även kunna realisera beslutet. Ser man på avtalen som

gjordes på 1990-talet kan en anledning till att de inte höll var att ledarna för de olika milisgrupperna inte hade tillräcklig förmåga att "sälja" överenskommelserna till sina anhängare. Charles Taylor är den person som spelat huvudrollen i denna konflikt under både första och andra inbördeskriget. Han var ledaren av rebellgruppen NPFL som störtade den dåvarande regeringen i Liberia 1989, senare blev han också Liberias president. Valet ansågs enligt observatörerna vara legitimt även om många hävdar att han använde hot om bestraffningar om inte invånarna la sin röst på honom (Nilsson, Söderberg 2003:7). Anledningen till att han valdes 1997 var på grund av att folket var trötta på kriget och menade enda sättet att få slut på kriget var att rösta på honom. Folk hävdade att han skulle fortsätta kriget om han hade förlorat valet. Faktum var att han hade stora ekonomiska resurser som gav honom större tillgång till radio och tidningar, vilket inte hans motståndare hade möjlighet till (Nilsson, Söderberg 2003:7). Trots att han talat i inledningen av sitt presidentskap om behovet av försoning, så visade han sig vara brutal och hänsynslös mot oppositionen (Nilsson, Söderberg 2003:17). Med ett sådant ledarskap kan det vara svårt att tillämpa avtalen som slöts, men avtalen kom inte till stånd förrän Taylors position i slagfältet hade försämrats. De överenskommelser som kom till fanns det ingen riktig vilja hos Taylor att förverkliga, troligen för han ville ha kvar makten, med hjälp av våld. När avtalet 2003 skrevs under så var Taylor borta från makten och de största organisationerna var med under förhandlingen, detta gav en helt annan förutsättning för fred än tidigare.

Den fjärde förutsättningen för en effektiv medling är att de internationella eller regionala intressen som berörs i konflikten måste pressa parterna att nå en överenskommelse. Till en början var det internationella samfundet ointresserat av att involvera sig i konflikten i Liberia, inte ens OAU agerade, så striderna fortsatte. USA och EU stödde emellertid ECOMOG:s fredsbevarande operationer i landet med resurser. Anledningen till detta ointresse var delvis att samtidigt invaderade Irak grannlandet Kuwait, så världens ögon riktades istället dit. Ju längre konflikten gick desto mer involverades bl.a. USA, som spelade en stor roll för avtalet som slöts 2003. Sedan Charles Taylor vann det omdebatterade presidentvalet 1997, så var samfundet försiktigt positiva till utvecklingen. Till följd av Taylors ogynnsamma behandling av den politiska oppositionen, men även bristen på ekonomiska och politiska reformer så försämrades förhållandet med omvärlden. Det var dock Taylors fortsatta stöd till milisgruppen RUF, som tidigare hade invaderat Sierra Leone på Taylors order, vilket var den definitiva orsaken till samfundets enande emot den liberianska regimen. I detta skede stödde det internationella samfundet inte Taylor, men var splittrat hur de skulle lösa problemet. Det var främst USA och Storbritannien som strävade efter att isolera och avsätta honom, EU ville däremot att regimen skulle reformeras (Nilsson, Söderberg 2003: 22). Denna situation gjorde att det var svårt att få fram ett fredsavtal som höll på grund av splittringen inom det globala samfundet. Även om den västafrikanska organisationen ECOWAS och FN stödde fredsavtal mellan grupperna i landet, så saknades makt och kraft i form av USA att verkligen kunna göra något åt saken. Då Taylor upprepat ignorerat säkerhetsrådets resolutioner

kom ett enande om att enda lösningen var att avsätta Taylor, vilket de senare lyckades med genom starka påtryckningar bl.a. från EU som ställde in allt sitt bistånd till landet i mitten av 2002. Han har flera gånger anklagat USA och Storbritannien att inofficiellt beväpna och finansiera den ena rebellgruppen LURD, vilket de officiellt har nekat till, de har däremot avstått från att öppet kritisera MODEL: s och LURD: s agerande i konflikten. Det är alltså inte förrän i slutet av 2002 som det globala engagemanget verkligen blev starkt, det bildades en internationell kontaktgrupp för Liberia för att finna ett slut på konflikten (Nilsson, Söderberg 2003:23). I slutet av 2003 så togs ett mycket viktigt steg gentemot fred, då FN: s säkerhetsråd beslutade att skicka en fredsbevarande styrka. Även om det än idag det sker tillfälliga strider av Taylor-trogna anhängare så har det aldrig tidigare under konflikten varit ett sådant stort internationellt intresse för att hjälpa till (Nilsson, Söderberg 2003:24). Här ser man en skillnad i förhållande till de andra avtalen som slöts under det första inbördeskriget, då det inte fanns någon tillräcklig utbredd press på parterna för att nå en verklig avslutning på kriget. Tidigare hade dock Taylor och hans milis NPFL varit tvungna till att skriva avtal på grund av det hårda diplomatiska och militära tryck som de utsattes av bl.a. ECOWAS (Nilsson, Söderberg 2003:8). Det är troligen främst USA: s påtryckningar som har haft effekt på avtalet, eftersom de är den betydande faktorn som saknades under förhandlingen av de övriga avtalen. Många har hävdade att Liberia är just USA: s ansvar, på grund av dess historiska relationer med landet då en del amerikanska slavar åkte till landet och skapade en fristad för slavar (Friends Committee on National Legislation hemsida, 2004). Trots detta har inte USA direkt prioriterat konflikten i Liberia, då det inte förrän 2002 inleddes en internationell fredsprocess med syfte att skapa fred.

Den femte förutsättningen för att medling ska kunna användas effektivt är att en medlare som alla parter accepterar och respekterar väljs. ECOWAS var den organisationen som bistod och agerade som medlare, men eftersom en del av länder hade egna ekonomiska och politiska intresse i konflikten som de ville ta hänsyn till. Detta gillades inte av alla och legitimiteten hos denna fredsbevarande styrka betvivlades (Nilsson, Söderberg 2003:6). Nigeria, Ghana och Sierra Leone var alla intresserade av att förhindra Taylor att komma till makten, eftersom Nigeria var det landet som till största delen finansierade operationen tog de den ledande rollen i ECOMOG. Dessa trupper som skulle vara fredsbevarande blev snabbt inblandade i strider på samma sida som de liberiska regeringstrupperna och kunde med viss hjälp av INPFL hindra Taylor att ta makten (Nilsson, Söderberg 2003:6). Detta kan omöjligt ha varit en bra grund för fredsförhandlingar inte när medlarna som oftast förväntas vara opartiska har tydligt valt sida. Under förhandlingarna till avtalet 2003 så var bl.a. FN och USA mer inblandat än tidigare, vilket gav ett större förtroende och trygghet för de inblandade parterna.

3.2.3 Implementeringen i Liberia

Denna del kommer att titta på hur väl implementeringen lyckades i en del av avtalen enligt Aggestam, om dem verkligen har försökt att klara av den fasen.

I konflikten i Liberia har det slutits många avtal och en anledning till de har aldrig lyckats skapa ett hållbart fredsavtal är på grund av att de inte har lyckats implementera överenskommelserna. Många gånger har realiseringen av avtalen brutit på grund av att Charles Taylor och hans armé har vägrat att följa implementeringen och avväpnas (Uppsala universitets konflikt databas hemsida, 2003).

Konflikt har ofta uppstått mellan NPFL och den tillfälliga interimregeringen IGNU, som hade olika uppfattningar när avväpningen skulle ske, före eller efter att en ny regering hade installerats (Nilsson, Söderberg 2003:8). Det var dock inte heller alltid som det var de inhemska aktörerna som på något sätt förhindrade implementeringen. Vid Cotounou avtalet så lyckades inte UNOMIL eller ECOMOG med att få dit tillräckligt med fredsbevarande styrkor, delvis ledde detta till att de inte lyckades att förverkliga ett av de mest genomarbetade fredsavtalen under konflikten (Nilsson, Söderberg 2003:9). Det fanns även andra faktorer som gjorde att Cotounou-avtalet brast, det hade uppstått nya rebellgrupper som inte hade något att vinna på att avtalet skulle bli framgångsrikt, så även detta ledde inte heller till någon fred. Vissa hävdar att det var problem med själva avtalet eftersom i utformningen av det hade de inte lyckats fokusera på de verkliga problemen och underliggande faktorerna i konflikten (Conciliation Resources homepage, 1996). Även andra avtal var svåra att implementera på grund av samma anledning, vilket var att felet låg i avtalet, som i fallet med Akosombo-avtalet då inte alla grupper som berördes undertecknade avtalet, vilket mynnade ut i till ett misslyckande. Tidsramen av implementeringsfasen kan ibland vara överoptimistisk, som var fallet i det fjärde Yamoussoukro avtalet, då bland annat avväpningen och nedrustningen skulle ske inom 60 dagar. Här kan tiden tyckas vara knapp att fullfölja allt detta och det var även det som troligen var en anledning till att avtalet inte höll (Conciliation Resources homepage, 1996). Det senaste i raden av avtal var det 2003, som det verkar finnas större hopp om att det ska nå framgång. Främst på grund av att denna uppgörelse är grundligt understött av bl.a. en multinationell stabiliseringsstyrka som ska inleda avväpningen och distribuera internationellt bistånd till civilbefolkningen. Det finns trots detta en del oklarheter som rör implementeringen av avtalet. Detta försvåras av att den förödande humanitära krisen inte är under kontroll, men även av att en stor mängd flyktingar finns runt i landet och omkring i regionen (Nilsson, Söderberg 2003:15).

3.2.4 Resultatet av långa förhandlingar

För att kunna se ytterligare dimension av konflikten i Liberia kommer vi även att använda en teori utav Stenelo, som klargör konsekvenserna av långa förhandlingar och medling.

De positiva och negativa konsekvenser Stenelo talar om är en del av dem som kan appliceras på förhandlingarna i Liberia. Även om det under denna konflikt inte bara har varit en enda lång förhandling, finns det ändå faktorer som visar att man kan använda denna teori på dessa förhandlingar för att se fördelarna och nackdelarna av tidens påverkan. Den första konsekvensen av långa förhandlingar som Stenelo hävdar är att det skapas tid att hitta alternativa lösningar. Detta kan mycket väl stämma överens med situationen i Liberia. Ett problem med detta är att situationen i Liberia har hela tiden förändrats med olika inhemska aktörer som har uppstått och påverkat läget. Detta har gjort det svårt att utveckla alternativa lösningar för de olika grupperna under tidens gång. Den andra punkten är att parterna kan enligt Stenelo lära sig om varandras reaktioner och strategier under konfliktens och förhandlingens gång. Detta fenomen har ofta skett i Liberia, de olika parterna har flitigt testat varandra för att se hur mycket de kan pressa motparten i olika frågor. Här finns återigen det problemet att nya grupper kommer in i konflikten, detta leder till att parterna inte hinner lära känna de olika parterna innan någon försvinner eller kommer till. Vid det senaste avtalet i Accra 2003 skrev den ena rebellfraktionen MODEL på avtalet och de hade uppkommit samma år. Den tredje konsekvensen handlar om man kan vänta på förändring i det politiska klimatet, undersöka stabiliteten i förändringarna, observera och testa motpartens trovärdighet eller kontinuitet. Denna punkt är lik den förra då man testat motparten men i detta avseende handlar det om pålitlighet. Detta har varit ett stort problem i konflikten då det har funnits en stor misstro mot den andra parten, vilket är inte så konstigt för situationen har varit sådan att parterna ofta har haft skäl till tvivla på deras fiende. Den fjärde möjligheten är att det kan komma en förändring i de andra parternas utveckling av hur en överenskommelse ska se ut. I det senaste avtalet gjorde MODEL ett oväntat agerande genom att släppa kravet på vicepresidentposten, detta ledde delvis till att ett avtal kunde slutas (DN:s hemsida, 2003). Den femte och sista konsekvensen av långa förhandlingar handlar om att om parterna kan ta kontroll och öka resurserna i landet, stärker man resurserna kan det leda till en lösning i konflikten. Det kan man troligen inte säga att parterna i Liberia gjorde utan de agerade tvärtom och utnyttjade alla naturresurser för egen vinnings skull (Nilsson, Söderberg 2003:19). Detta bidrog givetvis inte till en effekt som var positiv för fredsutvecklingen.

4 Aktörerna

Efter kalla krigets slut övertog FN en viktig roll i Afrika genom att fylla tomrummet efter stormakternas lämnande. Ungefär hälften av FN: s fredsbevarande missioner efter 1989 var i Afrika. Efter incidenten i Somalia 1993 där 18 amerikanska soldater och 1000 somalier blev dödade tvingades FN att dra sig ur. Sedan dess har FN och andra stora makter i FN: s säkerhetsråd varit motvilliga att sanktionera militära interventioner i Afrika. Regionala organisationer har fått fylla funktionen istället. Den mest signifikanta har varit ECOWAS (the Economic Community of West African States) Cease-Fire Monitoring Group, ECOMOG: s uppdrag i Liberia. Det har varit det första fullskaliga försöket av en subregional organisation i Afrika att lösa en konflikt främst med hjälp av regionala trupper, logistik och pengar. Liberia interventionen är också den första där FN skickat fredsbevarande trupp till en redan etablerad regional fredsbevarande mission. Liberia var ett land med historiska band till USA som hade tjänat som en allierad under kalla kriget. Interventionen ledd av Nigeria hade varit svår utan kalla krigets slut. Liberia är ett bra exempel på en växande likgiltighet av externa aktörer för Afrika och ett växande intresse av afrikanska aktörer att lösa sina egna konflikter (Adebajo 2002:2).

Länder som direkt påverkas av flyktingflöden och andra former av instabilitet tenderar att vara mer villiga att agera snabbt i dessa situationer. Sådana aktörer har fördelen att förstå den komplexa dynamiken i subregionen bättre och kan fokusera mer uppmärksamhet än FN, som har fler agendor. Men som fallet Liberia visar så finns det klara nackdelar med interventioner av subregionala aktörer. Främst kan egenintresset att nå sina egna mål leda till en avsaknad av neutralitet som istället för att bromsa konflikter kan förstora dem (Adebajo, 2002:3).

Nigeria har gärna velat vara en regional hegemon i Västafrika gällande säkerhetshantering. Pax Nigeriana representerar Nigerias historiska försök att fullfölja sina politiska, ekonomiska och militära ledning som en kandiderande hegemon. Inblandningen i Liberia var ett sätt för Nigeria att spela ut sitt ledarskaps ambitioner. Enligt Adebajo saknade Nigeria kapacitet i form av militära resurser och politiskt stöd och legitimitet i ögonen på grannländerna vilket krävs för att kunna agera som en framgångsrik hegemon. ECOMOG representerade en hegemonisk ambition snarare än en hegemonisk prestation (Adebajo, 2002:4).

Enligt Adebajo var det samarbetet på tre nivåer som temporärt löste inbördeskriget i Liberia 1997. Inrikes var det viljan från de liberianska fraktionerna som krävdes för en framgångsrik desarmering, då de kontrollerade 85 procent av territoriet under huvuddelen av konflikten. På den subregionala nivån var ECOMOG: s ökade neutralitet en viktig faktor. På den externa nivån var det

logistiska stödet från USA samt logistiskt och finansiellt stöd från FN och EU viktigt för att nå framgång i desarmeringen och organiseringen av framgångsrika val. "Pax Nigeriana", den nigerianska freden, var inte möjlig att uppnå i Liberia utan samarbete på dessa tre oberoende nivåer (Adebajo, 2002:5).

Utän Nigeria hade det inte funnits något ECOMOG. Nigeria bidrog med 75 procent av trupperna och 90 procent av de finansiella medlen (Adebajo, 2002:48). Adebajo använder sig av tre argument för att förklara Nigerias inblandning i Liberia. Det första är idén om Pax Nigeriana och Nigerias ledarskapsambitioner. Den andra är General Babangidas självbild som en stor ledare och hans vilja att lämna ett orubbligt märke i Nigerias historia. Det sista argumentet är viljan hos den nigerianska armén att öka sin status och bevisa sin värdighet som en nationell och subregional tillgång. Nigeria, Babangida och armén vill skapa historia genom sin inblandning i Liberia (Adebajo, 2002:50).

4.1 Teori

För att kunna besvara frågeställningen om hur de olika aktörerna påverkat fredsavtalen kommer vi att se närmare på Berridge teori om medling och olika definitioner av begrepp som "track one" medling, "multiparty mediation" för att nämna några. Vi kommer även att kort se hur FN och USA arbetar som medlare.

4.1.1 Berridges teori om medling

Medling är en särskild form av förhandling som syftar till att främja en konflikts lösning. I denna förhandling spelar en tredje part, som inte är direkt inblandad i konflikten, en utmärkande roll. Den tredje parten måste vara väsentligt opartisk i dispyten, åtminstone sedan förhandlingen har inletts. Denna part söker aktivt efter en lösning som de båda oeniga parterna kan acceptera. Detta innebär normalt sett att göra en agenda, kalla och leda förhandlings sessioner och föreslå lösningar. Då den tredje parten är en mäktig stat kan det även innebära att använda sig av hot och löften gentemot de båda oeniga parterna. Kort sagt är medling det aktiva sökandet efter en förhandlad uppgörelse till en internationell eller inomstatlig konflikt av en opartisk tredje part (Berridge, 2002:188).

Då den tredje parten har fört samman parterna, beror den följande rollen på en rad olika faktorer. Dessa inkluderar egna motiv, inflytande, diplomatiska färdigheter, ställningen gentemot och mellan parterna. Den tredje parten kan ha väldigt stort inflytande eller litet inflytande över de båda parterna (Berridge, 2002:189).

Medlare brukar delas in i två kategorier, officiella kallas "track one", och inofficiella kallas "track two". "Track two" kategorin omfattar privatpersoner och NGO's (non-governmental organizations). Vi kommer här att använda oss av

kategorin ”track one” medlare. De viktigaste medlarna i internationella relationer är stater, antingen de agerar själva eller kollektivt, eller via internationella organisationer som FN. Detta kallas ”track one”. Medlarna involverar sig för att de eftersträvar tre huvudmål. Dessa är för de första att desarmera kriser som hotar den globala stabiliteten. För det andra så vill supermakterna ofta medla i konflikter om de sker inom allianser eller inom lösa förbindelser mellan stater där de själva har ledande roller. Till sist så ser stormakterna medling som ett sätt att utöka sitt inflytande. Även mellanmakter eller regionala makter medlar med liknande motiv, inte minst av intresse av regional stabilitet (Berridge, 2002:190-191).

”Multiparty mediation” är försök av flera parter att assistera vid fredsförhandlingar i konflikter. Detta kan innebära olika former av medling. Medlingen kan vara koordinerad eller okoordinerad, samtidig eller så medlar de tredje parterna efter varandra. När medlingen är koordinerad brukar den beskrivas som kollektiv medling och det koordinerande organet kallas för kontaktgrupp (Berridge, 2002:195).

Den idealiska medlarens attribut är olika beroende på vad för slags konflikt det rör sig om. Exempelvis så kan små stater vara lämpliga för att medla mellan större stater eftersom de stora staterna inte känner sig hotade av de små staterna. FN ses ofta som lämpligast som medlare i konflikter som förefaller vara svårlösliga men är av relativt marginell betydelse för stormakterna. Vem som är den idealiska medlaren kan också ändras beroende på vilket stadiet man befinner sig i konflikten. Dock skall de idealiska medlarna ha vissa gemensamma drag. Först och främst skall de uppfattas som opartiska i de frågor som delar parterna i en konflikt. De skall ha inflytande. De skall ha möjligheten att ägna fortlöpande uppmärksamhet åt konflikten. De skall även ha en stark vilja att nå en hållbar överenskommelse (Berridge, 2002:196-197).

När det gäller medlarnas vilja att nå fram till en hållbar överenskommelse så tenderar den att vara starkare om det är en part som har huvudansvaret. Om det är flera parter som delar på medlingsansvaret så kan skylla misslyckande på andra samtidigt som de får dela på berömmet om de har framgång. Om det bara är en tredje part så ökar pressen på att de ska lyckas i sin medling och därmed blir även deras vilja starkare. Därför är det ingen tillfällighet att verkliga genombrott kommer när en medlem i en kontaktgrupp tar över ledningen i medlingen själv och sätter sin prestige på spel. Det finns flera exempel på detta, Berridge nämner den framgång i Bosnien konflikten som följde då President Clinton tog ledningen i Dayton i november 1995 från ”Bosnia Contact Group” (Berridge, 2002:199-200).

4.1.2 Supermakter som medlare

USA ses som en supermakt främst pga. sina stora militära och ekonomiska resurser, samt deras världsomspännande intressen. Dessa resurser och intressen ger både en motivering och en förmåga att blanda sig i lokala konflikter och

påverka deras utgång. Eftersom USA har en omfattande global involvering är det många konflikter runt om i världen som anses påverka deras intressen. Därför blir USA motiverat att beblanda sig och väljer ofta medling som ett utrikespolitiskt instrument för att lägga sig i (Bercovitch, Rubin, 1992:232-233).

Bercovitch och Rubin menar att för att förstå internationell politik är tre slags organisationer viktiga. Dessa är regionala, internationella och transnationella organisationer. Regionala och internationella organisationer representerar lokala eller globala grupper av stater som visar sin vilja att fullfölja de skyldigheter som de påtagit sig i sina formella avtal. Dessa organisationer har sitt ursprung i regeringar, de har politiska syften och de är till stor del bemannade med officiella representanter. Transnationella organisationer har inte sitt ursprung i regeringar, de är NGO's (non-governmental organizations). De representerar individer över landsgränser som har liknande känslor, kunskap, intressen osv. som träffas regelbundet för att förespråka medlemmarnas speciella intressen. Därför kan de kosta på sig att vara mer kreativa och mindre hämmade av sina policy positioner (Bercovitch, Rubin, 1992:13-14).

4.1.3 FN:s sätt att arbeta

FN är det primära internationella organet för fred och säkerhet. FN har många olika roller i olika fredsprocesser och har till hög grad varit involverade i försöken att lösa många konflikter. Det finns de fredsprocesser där FN nästan helt stått utanför. Det finns olika orsaker till detta i de olika konflikterna. Åtagandet varierar, sedan är FN oftast inte den enda utomstående aktören i en specifik fredsprocess. De olika roller som FN kan ha är att ett beslut om konfliktens slut tas i säkerhetsrådet, eller att FN utarbetar en överenskommelse. FN kan vidare vara involverade i förhandlingarna genom speciella representanter. I några fall har huvud forumet för samtal varit genom FN. Wallensteen ger bl.a. Liberia som exempel. Genom sådana medel så fortsätter FN att vara engagerad i konflikter som ännu inte har lösts. FN har även rollen att implementera fredsavtal. Vid flera fredsprocesser har de stått vid sidolinjerna även om de agerat på ett sätt som varit av betydelse för konflikten. Rollerna är alltså många. Wallensteen menar att det är viktigt att påpeka att FN är en medlemsstyrd organisation och medlemmarna är stater, vilket starkt påverkar vad organisationen kan göra. (Wallensteen, 2002:231-233)

Dag Hammarskjöld menade att förebyggande diplomati skulle initieras i de tidiga stadierna av en konflikt innan dispyten vuxit sig stor, som t.ex. kalla kriget. FN borde söka kväva konflikterna. När konflikter mellan stormakter redan har skett är FN:s förmåga att agera väldigt begränsad (Stenelo, 1972:164) Detta var förstås ett tag sedan och tiden har förändrat FN:s tillvägagångssätt då de arbetar.

4.2 Analys

Här kommer vi att analysera de roller som ECOWAS, FN samt USA spelat i konflikten.

Trots nackdelar med interventioner av subregionala aktörer som ECOWAS så har dess uppdrag bidragit mycket till en fredfull utveckling i Liberia. Som regional organisation har den fått fylla funktionen som konfliktlösare då USA och FN varit motvilliga till inblandning. Enligt Berridges definition av medling så är det ett aktivt sökande efter en förhandlad uppgörelse till en internationell eller inomstatlig konflikt av en opartisk tredje part. Det finns olika motiv för ECOWAS, med Nigeria i spetsen, inblandning i konflikten vilket inte gör dem helt neutrala. Detta har förmodligen varit ett stort problem av konfliktens lösande. För att en medlingsprocess ska vara framgångsrik så krävs just neutralitet.

Av begreppet "track one" medling är ett av huvudmotiven för regionala makter ett intresse för regional stabilitet. De motiv som Nigeria enligt tidigare analyser haft är främst att bevara och förstärka sin ställning som hegemon i regionen. Detta är ett intresse för regional stabilitet där man inte velat att konflikten ska spridas och än mer påverka den egna staten samtidigt som man ville spela den önskvärda rollen som hegemon.

Enligt Adebajo var det samarbetet mellan inrikes parter, ECOMOG: s och internationella parter som tillsammans på dessa tre nivåer löste inbördeskriget i Liberia. Detta är en form av "multiparty mediation", där flera parter assisterar vid fredsförhandlingar i konflikter, vilket här nådde framgång.

När det gäller USA: s och FN: s roller kan som exempel nämnas att innan 1997 nekade USA ECOMOG meningsfullt logistiskt stöd. De bidrog också mest med resurser åt humanistiska åtgärder, och att FN mellan 1993-1997 hade mindre än 100 fredsbevarande soldater i Liberia (Adebajo, 2002:248). Som vi har sett i kapitel 3 var det först år 2002 som USA på allvar inledde en internationell fredsprocess med syftet att skapa fred. Vi har sett Bosnien konflikten som exempel på att verkliga genombrott kommer när en medlem i en kontakt grupp tar över ledningen i medlingen själv och sätter sin prestige på spel. Varför gjorde inte USA detta tidigare i Liberia? Om det är allmänt känt att det fungerar så borde viljan finnas för att lösa konflikter om det finns kapacitet att göra detta.

Enligt Hammarskjöld så är FN: s förmåga att agera väldigt begränsad då konflikter mellan stormakter redan har skett. Även om Liberia konflikten inte är en konflikt mellan stormakter så låter det rimligt att FN även här skulle ha försökt hårdare att kväva konflikten innan det växte sig stor som den gjorde och påverkade allt fler människor. I Afrika har denna konflikt regionalt sett orsakat mycket lidande. Sedan har FN inte haft möjlighet att agera i konflikten pga. Västvärlden och stormakters påverkan.

Helena Lindholm skriver om vår tids nya krig. En av slutsatserna som hon drar är att den hantering av konflikter som det internationella samfundet hittills bidragit till är svaga och instabila tillstånd. Hon ger exempel på bl. a. Kosovo,

Bosnien och Rwanda, där hon menar att konflikterna egentligen inte är lösta. Det är farligt att glömma bort konfliktområden när våldet lagt sig och man kommit fram till någon slags överenskommelse (Lindholm Schulz, 2002:172). Troligen gäller detta i hög grad för situationen i Liberia. Konflikten är långt ifrån löst och det kommer att krävas mycket uppmärksamhet och resurser i framtiden för att förhindra att den blossar upp igen.

Osäkerheten som finns kvar trots fredsavtal och en stor internationell närvaro är det allvarligaste misslyckandet. Lindholm Schulz menar vidare att man borde koncentrera mer energi på att skapa trygghet för invånarna än på att försöka skapa en ytlig demokratisering, även om politiska förhandlingar måste ske på villkor som ses som legitima av alla inblandade parter (Lindholm Schulz, 2002:173). Osäkerhet är alltid farlig då det leder till saker som misstroende som i sin tur kan leda till att parterna aktivt söker förhindra våld med våld. Det fredsbevarande arbetet som nu pågår i Liberia syftar till att skapa trygghet för invånarna med hjälp av en hög internationell närvaro samtidigt som man håller på att få igång demokratiseringsapparaten med fria val osv. På UNMIL: s hemsida (UNMIL är FN: s mission i Liberia), finns beskrivet hur deras stöd för implementeringen av fredsprocessen ska gå till. UNMIL ska assistera övergångsregeringen i samarbete med ECOWAS och andra internationella partners bl. a. med följande: Återetablering av en nationell auktoritet i landet inkluderat en etablering av en fungerande administrativ struktur, utveckling av en strategi att befästa regeringsinstitutioner, samt förbereda för att nationella val ska kunna hållas inte senare än utgången av år 2005 (UNMIL Security Council resolution 1509, 2003). Det är viktigt att denna plan följs för att utvecklingen i Liberia ska leda till en stabil fred i framtiden.

5 Diskussion

I denna avslutande del kommer vi att besvara våra frågeställningar. Den första frågan var: Varför de otaliga försöken att medla till en konfliktlösning inte har lyckats? Utifrån det empiriska materialet tillsammans med de olika teorierna har vi gjort en analys, där vi kommit fram till ett antal olika faktorer. Till att börja med har det internationella samfundets med USA och FN i spetsen inte varit speciellt aktiva i konfliktens tidiga skede, detta har lett till att ingen tillräcklig press har satts på parterna i förhandlingen och avtalen har därför misslyckats. Med ett starkare engagemang hade man troligen kunnat skapa större förutsättningar till fred genom att inte ge rebellgrupperna för stort utrymme att fortsätta striderna. Det är svårt att säga om medling var lämplig att använda i konflikten, men med rätt förutsättningar som t.ex. stark press från FN och USA har det hittills visats vara framgångsrikt. En annan betydande faktor är att Charles Taylor satt vid makten under den tid då de misslyckade avtalen slöts. Han var aldrig villig att eftersträva en varaktig fred, han var mer intresserad av att behålla makten i landet. Med en sådan inställning hos presidenten var det svårt att generera ett hållbart fredsavtal.

Den andra frågan berör hur de regionala och internationella aktörerna påverkade fredsavtalen? Det tog ett tag innan de regionala aktörerna gjorde vissa åtaganden. ECOWAS skickade in övervakande trupper, problem med rebellgrupper uppstod då de inte var neutrala. Organisationen hade inte heller tillräcklig kraft att pressa parterna till en lösning. Det tog betydligt längre tid för de internationella aktörerna att agera i konflikten och den största påverkan på konflikten var deras frånvaro. Detta gjorde troligen att konflikten kunde fortskrida och att en lösning var svår att finna. Man kan då undra varför USA inte tidigare intervenerade i konflikten, detta kan främst bero på att de inte hade några större intressen i landet. USA: s största utrikespolitiska inblandning var det rådande Kuwait kriget, detta förhindrade en större inblandning i Liberia.

Utifrån den analys som tidigare har gjorts anser vi att en lösning till konflikten hade kunnat finnas tidigare om främst FN och USA hade varit betydligt mer aktiva i fredsarbetet. Därför finns det positiva tecken i det senaste avtalet 2003, där dessa aktörer har varit avsevärt mer engagerade och tagit ett större ansvar för utvecklingen. Detta är den största betydande skillnaden från tidigare avtal. Det finns även andra faktorer som talar för att avtalet kommer att hålla. En är att kriget har rasat under lång tid och folket har upplevt mycket lidande. På grund av detta finns en trötthet på kriget. En annan faktor är att implementeringen genomförs på ett sätt som verkar väl genomtänkt och med bra uppbackning av FN.

Sedan finns det vissa orosmoment trots framgångarna, främst vad de tidigare rebellgrupperna LURD och MODEL har för planer för framtiden. Enligt Nilsson

och Söderberg kan dessa grupper bara ha haft en politisk ambition under konflikten vilken har varit att avsätta Charles Taylor. Nu är den ambitionen uppfylld och oron ligger också i de interna stridigheterna i de olika grupperna (2003:27).

Referenser

- Aggestam, Karin 1999, *Reframing and Resolving Conflict. Israeli-Palestinian Negotiations 1988-1998*. Lund: Studentlitteratur.
- Ahmadu Sesay, Max, 1996. *Bringing Peace to Liberia*. Conciliation Resources homepage. <http://www.c-r.org/accord/lib/accord1/sesay1.shtml>. 27 november 2004.
- Bercovitch, Jacob, Rubin, Jeffrey Z., 1992. *Mediation in International Relations. Multiple Approaches to conflict Management*. Houndmills: Macmillan Press Ltd.
- Berridge, G.R., 2002. *Diplomacy. Theory and Practice*. Houndmills: Palgrave
- Dagens Nyheters hemsida, 2003. *Fredsavtal nära i Liberia*. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=148&a=171433&previousRenderType=1>. 13 november 2003.
- Friends Committee on National Legislation's homepage. 2004. http://www.fcnl.org/issues/item.php?item_id=731&issue_id=75#. 8 december 2004.
- INCORE International Conflict research's homepage. 2004. <http://www.incore.ulst.ac.uk/services/cds/agreements/africa.html>. Hämtat 28 november 2004.
- Karlsson, Lena, 2000. *Länder i fickformat: Liberia, Sierra Leon*. Stockholm: TryckOffset AB.
- Miall, Hugh, Ramsbotham, Oliver, Woodhouse, Tom, 1999. *Contemporary Conflict Resolution*. Oxford: Polity Press.
- Nilsson, Desirée, Söderberg, Mimmi, 2003. *Världspolitikens Dagsfrågor Nr. 11, På väg mot fred i Liberia?* Stockholm: Elanders Gotab.
- Stenelo, Lars-G., 1972. *Mediation in International Negotiations*. Lund: Studentlitteratur.
- United Nations Integrated Regional Information Network's homepage. 2004. (http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=43989&SelectRegion=West_Africa&SelectCountry=LIBERIA). 3 december 2004.
- UNMIL, **Security Council resolution 1509, 2003**. <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmil/mandate.html>. 2 januari 2005.
- Uppsala universitets konflikt databas hemsida. 2003. <http://www.pcr.uu.se/database/conflictSummary.php?bcID=62>. 21 november 2004.
- Zartman, William, Rasmussen, J. Lewis, 1997. *Peacemaking in International Conflict. Methods & Techniques*. Washington D.C.: United States Institute of Peace Press.

Wallensteen, Peter, 2002. *Understanding Conflict Resolution*. London: Sage Publications.

